

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 77 — Субота, 20 јун 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК *Глућиноси*

Михајло још увек верује да Мики носи маску

ТО ИПАК МОРА ДА ЈЕ МАСКА! НЕМОГУЋЕ ДА ЈЕДАН ПЛЕБЕЈАЦ ТОЛИКО ЛИЧИ НА МЕНЕ!

ЧЕК' ДА ВИДИМ ДА СЛУЧАЈНО ТИ НЕ НОСИШ МАСКУ!

КАКО СЕ УСУЊЕШ!? ЕВО ТИ!

ЕВО И ТЕБИ! ИСТОМ МЕРОМ!

БУМ! ПРЭС! БУМ! ТРЭС!

НА ЗАПРЕПАШЕЊЕ ПРОФА ЈЕДИОКЕ МИКИ И МИХАЈЛО ПОТУЦЛИ СУ СЕ ПРИ ПРВОМ СУСРЕТУ

КО ТИ ЈЕ ДОЗВОЛИО ДА ЛИЧИШ НА МЕНЕ?!

КАД ТЕ УДЕСИМ НЕЋЕМО ВИШЕ БИТИ СЛИЧНИ!

МИКИ! МИХАЈЛО! ВАШЕ КРА... ВАШЕ ВЕЛИ... ГОСПОДО!

ПОГЛЕДАЈТЕ САМО НА ШТА ЛИЧИТЕ!

ХА-ХА-ХА! ОПЕТ ЛИЧИМО ЈЕДАН НА ДРУГОГА!

МИКИ ЈЕ ЦЕНТАМЕНСКИ ПРУЖИО РУКУ ПОМИРНИЦУ

АЛАЛ ТИ ВЕРА!... МАЈСТОРЕКИ СЕ ТУЧЕШ!

ОДАВНО СЕ НИ С КИМ НИСАМ ОВАКО СВОЈСКИ НАМАКЦАО КАО САД С ТОБОМ!

НАРЕДИТЕ ДА НАМ ДОНЕСУ ДВА БИФТЕКА, ДА ИХ ПРИВИЈЕМО НА ОЦИ!

А САД, НА ПОСАО! ПРОФЕ, ИЗЛОЖИТЕ НАМ ПОТАНКО СВОЈ ПЛАН!

У ИДУЋЕМ БРОЈУ
РАЗГОВОР УГОДНИ

ДОМОВИНЕ ПОБЕДИЛАЦА МОНТ ЕВЕРЕСТА

Британско посланство у Непалу добило је двадесет и деветог маја шифровани телеграм којим је пуковник Хант, вођа једанаесте хималајске експедиције, јављао да је Монт Еверест освојен. Тога дана на највишем врху на свету стајали су један поред другог његови победници: Едмунд Хилари и Боти Тенсинг.

ске ланце дозвољено је одгајивање само оних биљака које служе за исхрану. У овој планинској области сваки клас жита и сваки плод права су драгоценост. Обиле кише и сунца и огромне висинске разлике створили су од Непала живописну ботаничку башту, у којој живи веома разнолик животињски свет. Падине „ниских“ планина покривене су шумарцима мимоза, шумама багрема, лешинара, циновских родендрона и четинара, па чак и палми. Многе од тих шума застрте су зеленим ђилимом различитих врста. Шуме у низини су обитавалиште тигрова, леопарда, вукова, хијена, шакала, слонова, носорога, дивљих бубала, јелена и црних медведа. У планинском свету се мења: поред леопарда, тамо живе и хималајски црни медведи, дивљи пси и мачке, веверице и зекеви, а у алпској зони: јак, мрки медвед, дивља овца и коза. Птица има веома много.

НЕПАЛ

Од најранијег детињства поглед Боти Тенсинга заустављао се на снежној капи Монт Евереста. Јер, он је рођен у Непалу, у земљи на чијој се северној граници дижу врхови Хималаја: Даулагери, Мутенпутра, Јаса, Госани, Тхан и, најопаснији и највиши међу њима — Монт Еверест. Ти бели дивови бране приступ у Непал, у који странац може да стигне само одређеним путевима који из Индије воде кроз такозвани тараи, узан појас плодне висоравни у којој се смењују њиве са житом, памукова и дуванска поља и густе шуме обрасле високом напрати. Тараи, „долина Непала“ у којој се налази престоница Катманду и мале узане долине поред средњих токова река једине су обрадиве површине у читавој земљи. Одмах изнад престонице уздижу се први планински венци — „ниски“, како их називају Непалци — а иза њих, као вишеструка ниска бисера, све више и све горостасније планине хималајског ланца, над којима суверено влада бели див — Монт Еверест.

Према једном предању, које може да буде тачно, на месту данашњег Непала простирало се некад огромно језеро. Непал има богату историјску литературу у којој су описани догађаји још од времена кад се језеро почело повлачити и отицати у Индиски Океан. О

извор непалских обичаја, закона и религије. Све до 1851 године, у Непалу се судило на тај начин што је окривљени, као код старих Словена, морао голим рукама да вадџ камење из кључале воде, или да прође кроз ватру, јер се веровало да ће вода и ватра поштеди невиниога. И данашњи кривични закон Непала необично је интересантан. По њему се убиство човека и рањавање краве кажњава доживотном робијом, а убијање краве смртном казном. Брамани и жене не могу бити осуђени на смрт. Теже кривине, у које се убраја и увреда више касте, кажњавају се одузимањем имовине, а понекад окривљеног и целу његову породицу продају као робове. У Непалу ропство још постоји и цена једног роба износи сто до две стотине рупија. Све имућније породице имају робове, а поред њих „банду“, домаћег лекара-врача, и астролога, јер

Непалци чврсто верују у „срећне“ и „несрећне“ дане.

Историја Непала испуњена је борбама између разних раја и махараџа и сукобима са околним народима. Користећи унутрашње борбе о престо, које су биле нарочито оштре средином деветнаестог века, сву власт у земљи прибавио је Јунг Бахадур, син једног вишег чиновника. Он се ослободио прво својих непријатеља, а доцније и оних који су га подржавали и постао претседник владе. Бахадур је успоставио присне везе с Британијом, која је од тог времена задобила велик утицај на спољну политику Непала. После њега, на положај министра-претседника дошао је његов брат, а затим један, па други нећак. Тако је Непал постао једина земља на свету у којој је положај министра-претседника наследан.

У Непалу постоје три различита календара: по „Самвату“ рачунање времена почиње педесет и седам година пре наше ере, по „Сака Саливану“ 78 година наше ере, а по „Непалском Самвату“ од октобра 880 године. Непалци не деле дан на 24 часа, већ на шездесет гара, а гара се деле на пале и бипале. Прва гара почиње у праскорје, кад се на крову куће могу избројати црепови, или кад се на надланици уздигнуте руке могу разликовати маље на кожи.

Кад је Боти Тенсинг, један од двојице освајача највишег врха на свету, излазио из своје куће да „пита“ своју надланицу, је ли већ време да крене на рад, њега је из даљине увек поздрављао, обавијен јутарињом магло, бели див Монт Еверест.

НОВИ ЗЕЛАНД

Домовина Едмунда Хиларија налази се далеко од Непала и Монт Евереста. Северно Острво и Јужно Острво, која заједно са Стјуартовим Острвом и неколико малих острва чине Нови Зеланд, леже у Јужном Пацифику, југоисточно од Аустралије. Обрасла густим пањавинама и шумама, острва Новог Зеланда имају само две сличности с далеком Непалом: од средине Северног, па преко целог Јужног и Стјуартовог Острва протеже се дуг планински ланац, чије су падине обрасле густом напрати. Мада се по висини не може ни упоредити са Монт Еверестом, Куков Врх на Јужном

Острву, који је висок преко 4.000 метара, увек је покривен снегом и глечерима. Описујући Стјуартово Острво, морепловац Кук каже: „Одмах из рта Пет Прстију уздиже се планински ланац силне висине, чије су голе стене на многим местима прекривене великим снежним канама, које су ту, можда, још од постанка света... Кад гледаш с мора, све докле год ти око допире видиш само врхове каменитих брда.“

Тако је Едмунд Хилари, као и његов пратилац Боти Тенсинг, од детињства био окружен планинама. Планине Новог Зеланда, иако не много високе, пуне су лепота, па чак и правих природних чуда. На планинском масиву Северног Острва налази се активни вулкан Раупеху, из кога без престанка избијају дим и пара. Недалеко од њега су Ружичаста и Бела Тераса, две заравни настале за време ерупције вулкана Таравера 1880 године, кад се између њих отворила огромна провалија широка девет миља. Између два вулкана простире се велико језеро Таупа, око кога се налазе многи минерални извори. Неки од њих избацују кључалу воду, а други сасвим хладну. Гејзер, сулфатаре и фумароле Северног Острва и огромни лединици и дубоки фјордови Јужног Острва чине веома необичан и привлачан контраст.

Острва Новог Зеланда дуго су била ненастањена. Време кад су се први људи настанили на њима не може се чак ни приближно одредити. Једино се поуздано зна да су у четрнаестом веку на њима већ живели Полинејци, који су на својим дугим чамцима, начињеним од једног јединог комада дрвета, приспели на северну обалу Северног Острва. Године 1642 око обала Новог Зеланда опловио је холандски морепловац Абеџ Таасман, али се није искрцао на острва које је назвао Новим Зеландом, јер су ратоборни Маори, при покушају искрцавања, убили неколико његових морнара. Таасман је отпловио даље, а место где је покушао да се искрца и где су његови морнари настрадали назвао је Залив Убица.

Сто тридесет и седам година после овог првог сусрета Европљана са Маорима Новог Зеланда, Ник Јанг, дејак на Куковом броду „Ендевер“, угледао је истурени рт Северног Острва. Кук га је због тога назвао „Рт Ника Јанга“. Сусрет Кукових морнара и Маора није био много срдачнији од сусрета с Таасманом. Само, овом приликом нису настрадали мо-

репловци, већ староседеоци, Маори.

После Кука, на ова острва дошли су други морепловци: Французи, Шпанци, Руси и Американци. Почели су да долазе и ловци на китове и трговци. Године 1840 на Новом Зеланду било је свега 2.000 белих досељеника, а већ 1908 тај број попео се на близу милион. Маори нису уступали своју земљу без отпора. Ратоборни домороци нарочито су се борили против мисионара, који су били први колонизатори. Међутим, брзо су били савладани, јер су се племенске поглавице, у борби за власт радије слагале с Британијом него што су пристајале да један другога уступе првенство. Тако је 1840, у споразуму с домаћим поглавицама, Нови Зеланд проглашен за британску колонију, а 1907 године постао је доминион. Доминионом у правља гувернер, чије је седиште у граду Веллингтону, на обали Куковог Мореуза, који дели Северно од Јужног Острва.

Кад су Маори дошли на Нови Зеланд, на острвима није било ниједног јединог сисара. Они су са собом довели псе и, вероватно случајно, црне пацове, који су данас готово изумрли. На острвима је било веома много птица, нарочито птица-певачица. У шумама Новог Зеланда и данас живи „века“, птица која готово нема крила, а поред ње и зелени папагај-грабљивица и тукека, једна врста воденог бика. Поред обала има пингвина и албатроса.

Бели досељеници донели су многе животиње, а пре свега овце. Данас је готово цело Нови Зеланд претворен у један велики пањавик, на коме се гаје небројана стада оваца. Вуна, путер, сир и смрзнута месо — то су главни извозни предмети Новог Зеланда. Бели досељеници не само што су потиснули Маоре, већ су изменили и изглед острва. Посечени су велики комплексни шума и земљиште претворено у пањавике. Мачке, лисице и ласице таманиле су старе домаће птице, тако да је постојала опасност да их сасвим нестане. Због тога су острва Резолуши и Капитла проглашени за „птичја светилишта“.

Становници Новог Зеланда веома су јаки, глдржливи и здрави људи. Научници мисле да је то због благе климе и претекло млечне хране. Нови Зеланд познат је по томе што је на њему смртност најмања на свету.

Онда није ни чудо што је један од победника Монт Евереста Новозеланђанин.

ФАКАМЕР
НЕВИДАЛИВА
НАЈИЗЛА

Велики аутомобил јурно је према западу. Кола су се љуљала и тресла, јер је возач непрестано морао да заобилази гомиле избеглица.
Провлачећи прете кроз своју риђу, од сунца наобдељу косу, Стив Инграм се окрете према мршавом, седом човеку за воланом.
— Поставе све горе, сер Цефри, — промрља он. — Ове избеглице ускоро ће потпуно закрити пут.
— То је кривина новина и новинара, — одговори му сер Цефри Вик, климајући главом. — Скривали су овај ужас од јавности, надајући се да ће тиме избећи панику. Морали су знати да ће препричавања, праћена уобичајеним претеривањем, имати још горе последнице. Просто је невероватно да смо ми могли да проведемо две недеље у Вик Хаусу, непуних шездесет миља далеко од Лондона, а да не сазнамо за ужасне догађаје који се збивају у граду.
Мона Вик, бледа, витка девојка која је седела из њих, погледа још једном на згузвани телеграм. Свака реч из њега била је као усијаним гвоздем урезана у њен мозак.
„Непозната епидемија пустоши Лондоном. Станје критично. Хиљаде мртвих, још више самртника. Ваше присуство неопходно потребно на састанку комитета за помоћ у болници св. Луке, данас у пет часова. Вилс.“
— Ох, оче, — прошапутала девојка. — Зар нико не зна каква је то епидемија?
— Нико. — Глас Цефрија Вика био је суморан. — Због тога ме и зову. Токсиколошким испитивањима можда ће се моћи открити узрочник болести. Пре него што смо кренули, разговарао сам телефоном с Вилсом. Његов опис симптома болести просто

је невероватан. Жута кожа, ране по целом телу, плућа разорена, распадање мишићног ткива... Ужасно!

Стив Инграм замишљено је гледао пут који се простирао пред њега. Стотине људи, очију пуних ужаса, у аутомобилима, колима, пешнице, бежало је, носећи само најпотребније ствари. Избегљивена гомила, коју је терао страх од заразе, тражила је склониште и спас, не знајући где би их могла наћи. Крчме и сеоске куће затварале су се пред њима. Йуди су били исцрпени; многи од њих поертлаи су од глади. Јадна изгубљена људска створења под оловосивим небом. Стиву је изгледало да сања неки ужасан сан.

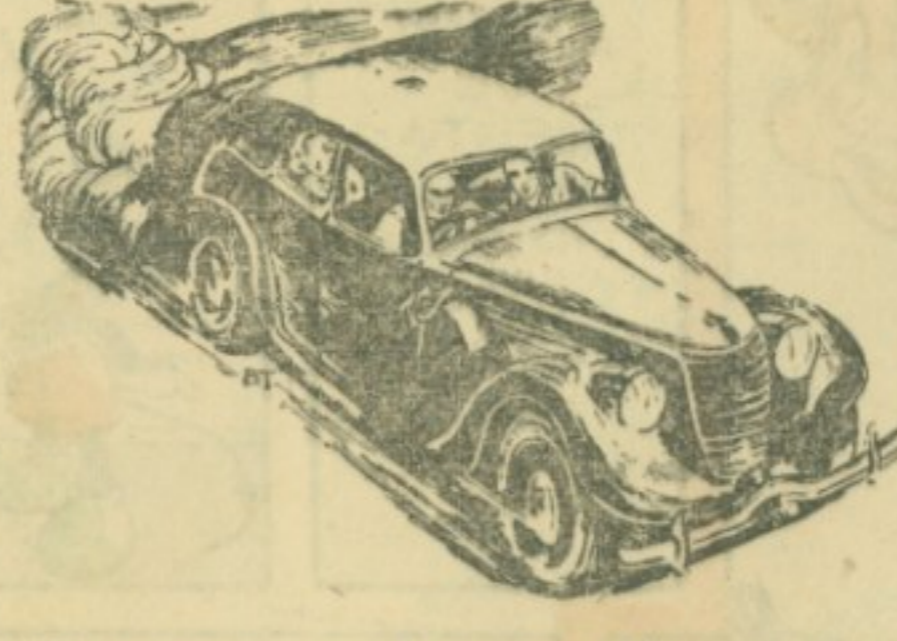
Пре месец дана дошао је на летовање у Енглеску, упознао је Мону и био позван да у Вик Хаусу проведе сезону лова. Две недеље безбрижног, мирног живота изгледале су још пријатније захваљујући Мониним присуству. А сад, као гром из ведра неба, сручио се тај ужас који је уништавао све пред собом, а који нико није умео да објасни.
— Ви ћете, свакако, одмах кренути за Америку, — рече сер Цефри, гледајући пут пред собом.
Стив је осетио како су Монини прсти стегли његове.

— Као хемичар, господине, — одговори он, — желео бих да понудим своје услуге британској влади. Можда ћу моћи нешто да помогнем.
— Добро, младићу! — рече сер Цефри с призуком одобравања у гласу.
— Биће и за вас пуно посла! — Он погледа на свој часовник и, мрштећи се, наже се над волан. Кола појурише још брже.

Било је већ касно по подне кад су приспели до предграђа Лондона. Пут је био готово сасвим закрчен избеглицама, на којим се прашњавим лицима огледало страх. Кад су ступили у сам град, изгледало је као да су се наједном нашли у паку. Све је врвело од људи који су покушавали да побегну испред тајанствене жуте смрти. Сер Цефри испрао је да вози сасвим полако да би избегао несрећне случајеве. Једном је неки човек,

помућена погледа и лица искривљена од страха, скочио на папуку њиховог аутомобила и захтевао да га одведе некуд далеко од града. Он је тако грчевито зграбио Монини раме да је Стив морао да га отстрани снажним ударцем пешнице. Кола су наставила пут мислећи као пуж. Најзад, закаснивши читав час, зауставили су се пред вратима болнице св. Луке.

Цефри Вик погледа на суморну гомилу окупљену испред улаза у болницу.
— Биће боље да и вас двоје уђете са мном, — рече он. — Закључају кола и замолићу полицију да притужи на њих. Од ове гомиле очајника човек може све да очекује.

Кад су пошли уз степенице, Мона се грчевито ухвати за Стивову руку. У свету који се изненада претворио у праву лудницу, осећала се много сигурнио поред тог високог, рифокосог младића.
— Само се добро држи, драга, — рече Стив уз осмех.

Велика соба која се налазила на левој страни хола била је пуна дима. Неколико људи, озбиљних и забринутих лица, седело је око стола и проучавало план града.

— Ах, сер Цефри! — Један мршав, висок човек, упалих очију пође им у сусрет. — Бојали смо се да због стања на путевима уопште нећете моћи да дођете. Ово је господин Варет-Мартин из министарства здравља, др Мортон, сер Џон Алвид. Др Фабијана мислим да већ познајете, а ово је др Конрад Штенгел, — он показа руком према једном

здепастом човеку с наочарима који је у устима држао велику, незапаљену дулу, — проналазач бацила дечје парализе и најистакнутији берлински патолог све док га политичке прилике нису натерале да напусти свој дом и да код нас затражи уточиште.

Сер Цефри поздравни озбиљно све присутне.
— Моја кћи Мона, господе, — рече он, — и господин Стивен Инграм, један наш пријатељ. Бојао сам се да их оставим доле на улици.

— Разумљиво, — одговори му Варет-Мартин, климнувши потврдно главом. — Дакле, сер Цефри, др Вилс нам је баш прочитао прилично обесхрабрујући извештај здравственог комитета. Ништа није постигнуто. Узрочник болести још није откривен, нити је пронађен начин како да се заустави ширење епидемије. Све су болнице препуне, а број смртних случајева достигао је несхватљиву цифру. Нереле, пожаре, плачке и панику више нико не може да спречи. Први случајеви болести, о којима је јављено пре више недеља, појавили су се у околини Кројдона. Отада је епидемија захватила читаву једну зону неправилног кружног облика, у којој се налазе Бекингем, Бромли, Вимблдон и Кингстон. Она се сваког дана све више шири и ми се сад налазимо баш на иницијалној зони. Можда већ сутра биће захваћена и болница св. Луке јер се никад не зна у коме ће се правцу епидемија проширити.

Варет Мартин застала за тренутак. На лицу му се огледала велика забринутост.
— За последње две недеље хиљаде избеглица напустило је Лондон и побегло у села, носећи можда са собом клине болести. Индустија је замрла, а стране владе већ су забраниле сваку трговину с Британијом, из страха да се клине не пренесу и у њихове земље. Енглеска је потпуно изолована; она умире. Господе, у вашим рукама и у рукама сличних добровољних лекарских организација за борбу против епидемије лежи судбина земље.

Кад је Варет-Мартин завршио своје излагање, у соби је завладала тишина. Др Вилс устаде, набрана чела.
(Наставиће се)

Први Прекоокеански кабл постављен је

1866 ГОДИНЕ

Једног јесењег јутра 1854 године пошао је у риболов неки рибар из Болоње. Дуго је пловио по Ламаншу без икаквог успеха. Мреже су остале празне. Најзад, срећа му се осмехнула. Учинио му се да је уловио једну веома велику, дебелу јегуљу. Повукао је из све снаге и — „јегуља“ се прекинула. Уствари, рибар је закачио и прекинуо телефонски кабл, први подводни кабл, који је тек био спуштен на дно Ламанша. Тако је због забуне једног рибара прошао први покушај да се Енглеска укључи у телефонску мрежу Европе. Но, успео је други, кад је, 13 новембра исте године, савладан канал који је делио Енглеску од остале Европе: између Довера и Калеа постављен је подводни кабл.

Неколико година после постављања првог подводног кабла, Енглеска је на исти начин била повезана са Ирском, Данском и Шведском, а Корзика са јужном обалом континента. Планови за везивање Африке и Индије били су већ готови. Море више није делило три континента: вест о једном догађају стигла је истовремено у Александрију, Калкуту, Лондон, у скандинавске земље и у државе Средње Европе. Само је далека Америка, до које је и најбржим бродовима тога времена било потребно најмање три недеље пловидбе, остала ван те мреже.

Смела замисао

На могућност постављања телефонског кабла између Старог и Новог Света нико није ни помишљао. Изгледало је не вероватно да се Атлантук може савладати, да се може начинити динамомашина такве јачине која би слала електричну струју с једне обале океана на другу. И, најзад, зар је могућно изградити тако дуг и отпоран кабл који би могао да издржи толики водени притисак? Када су једном запитали Морзеа, америчког сликара и научника, проналазача електричног телефона и телеграфске азбуке, он је изјавио да је тај план сувише смео, али да би његово остварење било највећи догађај читавог столећа.

Оно чега се нису смели латити највећи физичари столећа, покушао је да оствари један човек који о телефону, кабловима и електрицитету није знао готово ништа. На мисао о спајању два континента Сајрес Филд дошао је сасвим случајно. Једног дана дошао је код њега неки енглески инжењер који је радио на постављању кабла између Њујорка и Њуфаундленда и затражио новчану помоћ за довршење свога подухвата. Филд се одушевио. Али, у њему се одмах јавила и друга мисао: зар не би било могућно повезати у исто време и Ирску са Њуфаундлендом, а самим тим Европу са Америком.

Стивенсонов проналазак локомотиве и Брунслово прокопавање канала испод Темзе створили су код Енглеца поверење у науку и велике технике замисли. Због тога су они одушевилено прихватили Филдов предлог о стварању акционарског друштва које би омогућило извршење једног тако великог подухвата. Припреме су вршене читаву годину дана. У фабрике су пристизале велике количине бабра, гвозда и гутаперке и све се то упредало и сливало у огромни кабл који ће везати два континента. У тај кабл уплетено је 5.200.000 километара жице — дужина која би била довољна да веже Земљу са Месецем.

Неуспех за неуспехом

У Валенсији, малој луци на обали Ирске, испунила се 5 августа 1857 године огромна маса света. У луци су се налазила два велика брода: енглески ратни брод „Агамемнон“ и а-

меричка фрегата „Нијагара“. Одлучено је да сваки од тих бродова носи по половину кабла и да се каблови вежу на средини Атлантика. На „Нијагари“ налазили су се Филд, Морзе и многи инжењери. На обали су се залепахале марамице. Окупљени Енглези поздравили су одлазак бродова који су у својим утробама носили жицу која ће спојити два континента.

Ирска обала ишчезла је са видика, бродови су секли пу-

се прекинуо и неповратно потонуо.

„Агамемнон“ и „Нијагара“ вратили су у Енглеску групу разочараних и погружених људи. Али Филд се није осећао побеђен. Он је трчао, говорио, доказивао, наговарао. И, годину дана доцније, „Нијагара“ и „Агамемнон“ били су опет на пучини.

Већ трећег дана њиховог путовања дигла се бура. „Агамемнон“ је једва одолевао ветру. Од страховитог љуљања,

Ирској, а други ка Њуфаундленду. Ни „Нијагара“ ни „Агамемнон“ нису били усамљени, иако су се налазили далеко један од другог, на отвореној пучини. Везивао их је кабл и, они су могли и да „разговарају“ између себе. Најзад, „Нијагара“ је јавила „Агамемнону“, који се већ налазио на домаку Ирске, да се са брода види америчка обала.

Прерана радост

Чitava Америка била је у знаку слава. „Нијагара“ је пристала са читавим каблом; глас Европе чуће се у Америци. Сајрес Филд постао је јунак нације. Новине су биле испуњене чланцима о његовом успеху, и његов подухват упоређиван је с Колумбовим открићем Америке. Кабл је неочекивано стигао у Њуфаундленд. Енглеска краљица упутиће прва поруку далеком америчком континенту, који је Филдов кабл приближио Енглеској и Европи.

Шеснаестог августа увече стигла је очекивана порука, на коју је имао да одговори амерички председник. Цео континент преплављено је одушевљењем. Само Филд, човек који би требало да буде најзадовољнији, седео је погружен. Кабл се квари. После првих јасних знакова који су стизали с друге стране океана апарати су почели да примају све слабије и неразговетније откуцаје. Најзад, првог септембра кабл је „заћутао“.

Одушевљење се претворило не само у разочарање, већ и у бес. Људи су се осећали прева ренима. Филд је обмануо. Порука краљице, тврдили су многи, уопште није предата путем телеграфа. Филд је обмануо оба континента. Јучерашњи славеник постао је најпрезренији човек.

Успех

У једној енглеској луци лежао је већ годинама усидрен

каблови на њему замрсли су се, а изолациони слој од гутаперке био је поцепан. Подухват је опет прошао. Но, Филд да није било лако победити. Издржао је јадиковке акционара и пребацивања да их је новчано уништио и, на крају, успео је да их приволи на још један покушај.

Енглески и амерички брод запловили су и трећи пут у правцу Америке. Насред Атлантика крајеви каблова су везани, заставе дигнуте у знак поздрава и бродови су пошли на супротне стране: један према

„Грејт Истерн“, диновски брод који је сградио инжењер Мерк Изамбар Брунел. То је био највећи брод на свету, који је био намењен за пловидбу између Енглеске и Аустралије. „Грејт Истерн“ могао је да понесе 15.000 тона терета и 4.000 путника. Али, тај понос енглеских бродоградитеља није имао „среће“. На његовом првом путовању експлодирао је један казан и том приликом погинуло је седам морнара, а сам брод био је јако оштећен. На другој пловидби није се догодила никаква несрећа, али је путника било мало и пловидба се није исплатила. „Грејт Истерн“ био је повучен из саобраћаја и, чекајући боља времена, лежао заборављен у луци.

Ипак, он је једног дана опет дигао свој лангет. Из дугогодишњег мртвила извукао га је Сајрес Филд, човек кога је шест година пре тога Америка оптужила као варалицу. На брод је натоварено 4.400 километара кабла. Филд није напустио идеју о спајању два континента.

Ни трећа пловидба „Грејт Истерна“ није била успешна. Два дана пре доласка на циљ кабл је пукао и нестало у океанским дубинама. Али, „Грејт Истерн“ није се вратио у своју луку, да опет годинама лежи заборављен у њој. Он је 13 јула 1866 године пошао на своје четврто путовање. С крме брода опет се одвијала дугачка изолована жица. Овога пута стигли су до Америке с неочекиваним каблом.

Прекоокеански кабл је „проговорно“. Први телеграм који је био послат са једног континента на други имао је двадесет речи, а стајао је сто долара.

„Лечење“ електровских мозгова

Ако такозвани електронски „мозгови“ — који су уствари веома сложене машине за рачунање — престану да раде, постану тврдоглави или се „разболе“, инжењери који раде с њима приступају донекле сличним методама којима се служе психијатри у лечењу душевно оболелих. Прво, „мозгу“ се да одмор, тј. он се заустави, а затим се лагано и пажљиво поново пусти у рад. После оваквог одмарања, „мозак“ обично престане да прави грешке.

Ако, пак, „кура одмора“ не докаже жељене резултате, прибегава се употреби шокова, као што се и неке врсте душевних обољења лече електричним шокovima. Тако се машинерији одједном да виши напон од онога који јој је потребан. Ово може да је поново врати у рад. Понекад и брз позитивни удар струје може да доведе до „оздрављења“. Ако ни то не помогне, приступа се „хируршкој“ интервенцији — издвоји се један или више делова, па се замене новима.

ШИЉИНА ОДВАЖНОСТ

— Замисли, Пајо, си ноћ кад сам био у биоскопу један гледалац који је седео иза мене био је толико безобразан да је своју главу наслонио

на моје раме само да би што боље видео филм.
— Па шта?
— Хм, ништа! А ја сам онда извадио из џепа марамицу, па сам му снажно стегла нос. Онда сам му се извињаво: „Пардон, господине, мислио сам да је то мој нос.“

ОДГОВОРИО МУ

Влаја пита учитеља: Шта би ми се десило, господине, када бих неко време дубоко наглавио?
Учитељ: Крв би ти сишла у главу.
Раја: Гле! А зашто ми крв не сиђе у носе док на њима стојим?
Учитељ: Зато што ти носе нису шупље!

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

МАЛИ ХИЈАВАТА

АМА КУ ДА СЕ ВОЗАМ!

САД СЕ ВАДА НЕЊЕ ПРЕВРНУТИ!

ДОСКОЧИЋУ ЈА И ТОМЕ!

WALT DISNEY

Ишчезла ОСТРВА

Одакле копно усред пусте и неизмерне пучине мора и океана, како су постојала она осамљена острва која понекад посети само научник или на њему нађе склониште бродоломник? Приче из давних времена говоре о још чуднијим стварима — острвима која су неки морепловци видели, а други нису. Из свега тога исплела се једна од најзанимљивијих прича, о тајанственом острву Атлантиди, која већ преко две хиљаде година занима људе свих земаља. Али, наука је решила и ту тајну.

Сва острва, осим неколико изузетка, резултат су страховите борбе и рвања између земље и мора, који трају милионе година. Земља тежи да створи острва, а море се томе опире. По мишљењу неких стручњака, морско дно на коме се рађа ново острво није много удаљено од ужарене масе у земљиној утроби. Тај слој земље препун је провалија и пукотина, дуж којих журе лава и врши притисак нагоре, да најзад провали. То је, дакле, вулканско дејство. Не треба притом заборавити да се дејство вулкана на кошту и вулкана под морем знатно разликују. На копну вулкан избацује лаву, камење, пепео и гасове и све то лећи у ваздух. Међутим, на дну мора вулкан често наиве на слој воде високо четири до пет километара. Но, и поред тог огромног притиска, врх вулкана, услед непрестаних ерупција, све више расте. Кад једног дана допре до површине мора, он се ухвати у крштац с бесним таласима, који га нападају и непрестано руше, па тако острво које се рађа остане дуже времена под водом. У току даљих ерупција вулкан ипак побеђује и на површини се појави острво од стврнуте лаве.

Из мора је изникло острво
Догодило се то у јулу 1831 године. Неколико дана и ноћи становиници-рибари острва Шанга, које се налази недалеко од Сицилије, били су стално на ногама. Обузе их је самртни страх, јер се земља непрестано тресла и тутњала. Наједном, море се страховито узнемирило, као да су се у њему вртеле хиљаде огромних немани из фантастичних прича. Тада је, усред тог силног колебања и врења, шикнуо увис снажан водени млаз, а одмах за њим подигао се вулкански пепео на висину од преко четири хиљаде метара. Густо облачи дима закончили су Сунце, а када се дим најзад разишао, пред очима престрављених људи указао се диван приказ: изнад морске површине дизао се кратер вулкана. Вода је још била узнемирена и таласи су као бичеви шибади тек рођено острвце. Читавог тог дана дизали су се из мора и други делови новог копна, тако да је предвече обим кратера износио преко пет километара. Неколико дана доцније, у близини кратера из-

тада нов приказ: из морских дубина дизао се стуб вреле воде висок тридесет метара. Назад се све стишало. Од целог острва остао је само подводни гребен.

Сад га има, сад га нема

Случај Фердинандеје није усамљен. У току милиона година многа „фантомска“ острва узнемиравала су бескрајне океанске пучине: појављивала се и ишчезавала. Тако је, по мишљењу неких стручњака, пре много милиона година вулкан на дну Атлантског Океана „саградио“ једну пла-

нину. Она се стално тресла, а из ужареног кратера избијала је и таложила се лава, тако да се планина постепено дизала према површини. Најзад је једног дана њен врх провирио из мора и почео да се шири, док није заузео простор од око 200 квадратних миља. У току хиљада година таласи Атлантика срубили су врх новог острва и претворили га у спруд, који и данас постоји. То је острво Бермуди.

Ево једног другог случаја. Једног дана 1841 године капетан Дуерти, пловећи између Новог Зеланда и Ра Хорна, забележио је у свом дневнику: „На простору између 60° јужне ширине и 120° западне дужине открио сам острво, дуго око осам километара, а високо 80 метара. Његове обале су тамне боје, стрме и камените“. Острво је назвао по свом имену.

Од тог извештаја капетана Дуертија на свим детаљнијим картама јужног дела Тихог

Океана било је уписано и име острва Дуерти. Године су пролазиле, па су и други морепловци видели ово острво, али га је једног дана узалудно тражио славни поларни истраживач Скот. Од острва ни трага! Докле је оно могло да допре простирала се бескрајна пучина. На месту где је требало да буде острво, Скот се зауставио и измерио дубину. Она је износила 4.800 метара. Тада је острво Дуерти избрисано са поморских карата. Али, 1890 године, овим делом океана прошли су неки рибарски бродови и рибари су се задржали на Дуертију, које се било поново појавило из океанских дубина. Острво је опет убележено у карту, али је убрзо и по други пут нестало. Сви досадашњи напори да се оно пронађе остали су узалудни.

Потонуо брод — језгро новог острва

Сличан је случај и острва Фалкона, које се неколико деценија играло с поморцима. Оно је припадало архипелагу Тонга, који се налази у јужном делу Тихог Океана. Године 1865 острво је открио капетан енглеског ратног брода „Фалкона“ и назвао га по имену брода. Када је 1777 овуда прошао један други британски брод, острву Фалкону није било ни трага. Поморци су видели само стуб дима који се дизао из воде. Једног дана дошло је до страховите експлозије и острво Фалкон поново се појавило на површини, да опет потоне 1913 године. Острво је још једном изронило из мора, 1927, и било је у саставу Британске Империје све до 1949 године, када је потсекретар министарства колонија известио парламент да је поново нестало.

Веома је занимљив случај једног острва које није настало услед вулканске ерупције. Његово језгро била је олуја на једном броду. Наиме, на ушћу реке Есквибо, у Британској Гужани, потонуо је ратни брод „Даунтлес“. Посада се спасла, а брод препустила његовој судбини. Брод се постепено пунио песком, на коме је почео да расте коров и раз по тропско биље. Песак се све више гомилао, тако да се у току дугог низа година све то претворило у острво, дуго неколико километара, које с пуним правом носи име: Острво Даунтлес.

Звучи ИЗ МИНУЛИХ ДАНА

У многим музејима и збиркама у Старом и Новом свету налазе се музички инструменти из древног Египта, њихови делови, остаци или копије начињене према рељефима и сликама из старих египатских храмова и гробница. Сасвим је разумљиво да најбогатнију збирку тих примитивних, старих инструмената има Египатски музеј у Каиру. Тамо се налазе и две сасвим добро очуване трубе, нађене у гробници фараона Тутанкамона. Једна је од позлаћеног сребра, а друга од бронзе.

Већ дуже времена музичари су желели да опробају те инструменте, старе преко три хиљаде година, да оживе звуке који су у долини Нила одјекивали пре много векова. После разних договора и преговора управа музеја најзад се била сагласила да се у посебној емисији преко Радио Каира опробају ти прастари инструменти. Пригушено и некако промукло звучали су тонови из сребрне војничке трубе, али су се јасно могле разликовати ноте С-Е-Г-С, а код

бронзане D-Cis-A. Тиме су учињени и први кораци ка ближем испитивању староегипатске музике.

Једновремено, један млади историчар музике из Каира завршавао је вишегодишњи посао: израдио је инструменте исте као што су били они на којима су свирали његови давни преци пре више хиљада година.

С тим инструментима није се, разумљиво, могао ни замислити неки концерт, макар и приближно сличан данашњим. Поред тога не располаже се ни папирусима с партитурама, нити је познат нотни систем из оног времена. Чак није извесно ни да ли је тада и постојао.

Ипак су музичари покушали да покрете руку и прстију певача на старим египатским сликама протумаче као неку врсту нотних знакова. Али, ти покрети фараонових певача и певачица, углавном из трећег века пре наше ере, досад нису довољно проучени. Засад постоје само неке претпоставке о такозваним „ручним знацима“ за повишавање и снижавање тока тонова, за канџанце и трилере. Међу стручњацима ипак влада мишљење да ће успети да реше загонетку ритма и мелодије староегипатских песама. За многе радне и свечане песме пронађене су речи и то веома нејне и топле, по чему се закључује да су и мелодија и нпре које су уз њих извођене биле пријатне.

Невидљиви авиони и подморнице

Недавно је у Данској израђена једна синтетичка материја која је отпорна као челик, а пет пута је лакша од њега. Иако је тај нови метал засад доста скуп, он има многа предиманства. Танка плоча тог армираног пластичног материјала — не деља од обичног лимана — у стању је да задржи пушчани метак. Он је отпоран и према сумпорној киселини,

па чак и према флуороводоничној киселини која раствара стакло. Провидан је и пропушта ултракратке таласе. Техничари предвиђају веома широку примену овог новог материјала. Од њега ће се израђивати авиони и подморнице који се неће моћи видети, лаки аутомобили, закљони од пушчаних зрна, цевоводи за нафту који не рђају и друго.

Паук косац, - није паук

Паук косац није, наравно, „косац“, али није ни паук! Он с том својом браћом по имену нема никакве везе, па чак није ни разбојник као они, иако му то многи људи приписују. Напротив, то је плашљив инсект који се готово уопште не појављује дању из свог скровишта у каквом старом баштенском зиду. Тек кад сунце већ дубоко потоне на западу и сенке се издуже он се устумара.

Косац је прастара животиња и припада роду најстаријих зглавара. Он је живео већ онда кад су огромни праисториски колоси, диносауруси и разни њихови сродници, царевали на земљи. И занста косци изгледају некако старински са својим малим округлим трупом, без струка и претерано дугим ногама, које понекад и њима самим сметају. Личе на оне старе бицикле са огромним точковима!

Још док је у јајету, које женка кроз једну чевчицу снесе дубоко у земљу, косац је у правом смислу залетан у своје ноге. Па и кад се извуче из јајета он прво мора да научи да се креће на тим својим штупама.

Али, баш због велике дужине, ноге су косцу добра одбрана. Оне као каква решетка бране приступ његовом малом телу. Кад га неки непријатељ нападне и, разумљиво, прво зграби за ногу, косац је првост откине и брзо побегне. До се нападач задржи о-

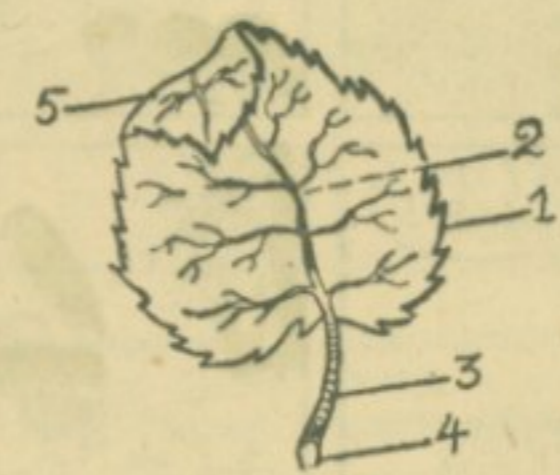
ко ноге косца је нестало! Поред тога у другом пару његових ногу смештено је веома осетљиво чуло пипања. Како својим ситним очима, смештеним на глави, овај инсект не види баш најбоље, он стално млађара ногама око себе и опипава све предмете на које наиђе. Чим напипа нешто живо косац побегне, јер не располаже никаквим оружјем ни за напад ни за одбрану. Тај мирни инсект храни се натрулим биљним остацима и угинулим инсектима. Он уопште није отрован ни опасан као што неки мисле и нема никаквог разлога због кога би га требало гонити и убијати. Он је безазлен како се само пожелети може.

***

КОЈИ СУ ДЕЛОВИ ЛИСТА?

Има много ствари које свакодневно видимо или држимо у рукама, али ако многе питамо како се зове који део те ствари, често се збуне и нису у стању одмах да одговоре.

Ево, наш цртеж претставља обичан лист. Да ли знате како се зову главни делови сваког листа? Да ли знате како се зову делови који су означени бројевима?

(Сваки лист се дели на 3 дела: 1) лиска која се опет дели на лице (2) које је окренуто сунцу и наличје (3) које је окренуто земљи; 4) дршка и 4) рукавац.)

Нежни ГОРОСТАС

Мало је људи који живе у већим варошима и градовима који нису видели слона; многи су га видели на сликама, али мали број људи зна за оне друге занимљивости које карактеришу слона. За њих знају углавном само стручњаци, који век проводе проучавајући ову највећу копнену животињу.

Слон има јако дебелу кожу, али ипак не подноси велику хладноћу; веома је осетљив према њој. Храна коју једе даје му мало топлоте, па је принуђен да живи у пределима близу Екватора. Обично живи у крдима од 40 до 50, а неки ловци који су провели дуже времена у Централној Африци видели су их у крдима и по стотину; обично има једнако мужјака и женки који живе у паровима. Исто тако слоновима се виђају у друшту носорога, лавова и других животиња, с којима често живе у миру. Кљове слона служе за борбу, а када је припитомљен оне му служе при преношењу терета. Те кљове код афричког слона могу понекад бити тешке и до сто килограма.

Слон нема већег непријатеља од човека, који га лови због кљова-слоноваче, а урођеници и због меса које једе свеже и сушено. Обично слонове дове у јамама које су камуфлирали гранама и травом. Стари слонове тешко се улове у јаме; жртве су обично млади слоновци — без искуства. Осим тога урођеници слонове лове и кољем које је на врху отровано. Занимљиво је да се тај отров не шири по телу и урођеник одмах рану запече. Из искуства

је познато да је слон врло паметна животиња и да може да врши разне послове. Исто тако је познато да је још у Старом веку служило и у ратне сврхе. Сурла му служи за чуло пипања, миса и укуса. Домовина му је углавном Африка и Индија.

Међу оне занимљиве карактеристике слона спада и однос женке према младунчету-слончету. Женка носи младун-

у другој, шестој и деветој години.

Женка-слоница је добра, нежна и пожртвована мајка. Када се „породи“ она стоји на ногама и по 15 дана; не леже. У зоолошким вртovima у тим данима не смеју јој се приближити ни чувари. Она прати сваки покрет и гласић своје „бебе“ и посматра све што се унаоколо дешава. Слончићи су слабаши и чим наступи опасност одмах их старији ставе у средину, а они се око њих распореде и штите их. Новорођенче има вунасту длаку која доцније опадне, а на глави чекињасту,

че око 21 до 24 месеца. Обично коти једно младунче, које чим се роди сиса. Том приликом оно заврне сурлицу и пограби виме. Новорођено слонче високо је око 80 до 90 сантиметара, а тешко око 100 килограма. Оно расте доста брзо и на крају треће године високо је око један и по метар. У првим данима и месецима свога живота слонче се стално налази између ногу мајке и не оставља то место ни онда када она иде, па ни кад брже пође — потрчи. Мајку сиса око шест месеци, а после тога почне да једе нежнију траву, али у исто време и даље сиса. Слон у току свог живота мења зубе три пута:

Чим мало ојача, оно се ваља по трави и песку. У зоолошким вртима оно се стално мотља око ногу мајке, трчи из угла у угла, а радосна мајка своје расположење изражава гласом сличним труби, док из сурлице слончета одјекује глас сличан цицукању. За то време мајка и њено дете стално се мидују сурлама, које често испреплићу. По сто пута у току дана мајка сурлом опипа своју „бебу“ да није случајно повређена и не скида поглед с ње. Док слонче спава, она баде над њим, покрива га сеном, а кад се пробуди гура га сурлом до вимена и на стотине других начина показује своју нежност.

Мегданци

Лична храброст увек се ценила у рату, а у прошлости је од ње, често, зависно успех и већих војничких јединица. Није редак случај да су телесна снага, храброст и углед у Средњем веку вредели више него читаве војске без познатих јунака. Те особине нарочито су долазиле до изражаја на мегданима. Мегдане су познавали мање-више сви народи, а код нас се нарочито гајило; задржао се све до прве половине прошлог века. Нарочито је био развијен у Првом и Другом устанку. Најпознатије мегданције тога време на били су хајдук Вељко и Јован Курсула; било је и других. У народним песмама наводи се делом примера како су се делили мегдани и због чега је до њих долазило.

О мегдану се говори још и у Душановом законнику, где се у једном параграфу каже да је обичај да војници питање части и образа решавају мегданом. У 16 и 17 веку, за време ускока и хајдука, мегдан је био у великом замаху. Ускоци, који су побегли из крајева који су били под турском влашћу у области где су владали Млечани, обично су делили мегдан с Турцима на граници.

Мегдани су дељени не само за време рата него и у мирно доба. За време рата најчешће су одржавани приликом опседања градова. Тада су мегданције с једне стране изазивале оне с противничке.

У мирно доба узроци мегдана били су различити. Синови су светили родитеље, браћу и пријатеље на су због тога позивали непријатеља на мегдан. Противник се позивао на мегдан да би се повратио оружје некога од погинулих, јер је то оружје, по ондашњем мишљењу, ако се налазило у рукама непријатеља служило на срамоту породици погинулог. Узрок мегдана биле су и отмице жене или сестре итд. На мегдан се исто тако позивао и онај који је имао добро оружје и коња од мегдана, јер су они били понос и дика сваког ратника и на њему су му многи завидели. Не изаћи на мегдан сматрало се за срамоту и јуначки понос опробаним мегданцијама није то допуштао. Народне песме дају доста података о томе на који се начин вршио мегдан.

Према народним песмама мегданција је позивао другог на мегдан „књигом“ у којој је тражио да се испуни његов захтев или да му се изађе на мегдан. Тако Шћепан Бокчевић пише диздар-Асан аги: О Турцине, диздар-Асан ага, Ето тебе лист књиге танане, Те ти види, шта ти ситна каже.

У овој песми Бокчевић тражи од Асан аге да му да своју ћерку за жену, па ако му је не да, онда да му изађе на мегдан. Сличан случај позивања на мегдан због девојке или жене постоји и у другим песмама. Тако капетан Мушке-та даје реч својој дружини да ће се оженити само Туркињом и пише писмо Удбинском диздару да му пише адинар-Ајкуну. У писму му напомиње

да ако му не пошље Ајкуну, онда нека изиђе на мегдан. Ако онај који позива на мегдан види да му се противник неће одазвати, онда он настоји да га у писму што јаче увреди и понизи и да га на тај начин нагна да му изиђе на мегдан.

Ако ли ми на мегдан не смијеш, А ти узми дивчић и повјесмо И вретено дрва шимширова Па ми преди гаће и кошуљу Да не мучим Љубе Анђелије.

Мегданције су у својим позивима често наглашавале узроке мегдана и погодбе под којима треба да поделе мегдан.

Не изићи на мегдан сматрало се за срамоту. Ако позвани није био моћан; био је случајно стар или болестан, имао је право да нађе замену и да на мегдан пошаље сина, рођака или неког другог заточника. Изазивач мегдана морао је да прими тога заточника и да с њим дели мегдан, али се дешавало понекад да га не прими.

Мегданције су излазиле на мегдан саме или још са неким, који су се звали девери или сведоци. Било је случајева у народним песмама да мужу буде сведок жена или сестра. Дужност девера била је да утврди погодбе мегдана; да ли ће се противници борити пешке или на коњима, колико ће растојање бити између њих, које ће се оружје употребити, ко ће први напасти, хоће ли победилац отесати побеђеном главу и понети је собом или не, хоће ли добити оружје и коња онога кога је победио или не итд. Све су то имали да утврде девери пре него што би почео мегдан.

Али, на мегданима је било често и превара. Наиме, људи су облачили панцир кошуље да их сабља не би посекла, држали ножеве у потаји да би противника у невољи убили итд. Поред малих ножева помиње се да се у потаји држе и мале пушке. Све то оружје из потаје мегданција је употребљавао у последњем тренутку, када је видео да ће би-

ти побеђен, па је противника изненада ударао. Знајући за све те преваре старе мегданције су биле увек на опрезу, па су и своје заточнике кад су их слали на мегдан опомињали да се чувају.

Пошто би девери одредили све што је уобичајено, мегдан је почињао. Било је уобичајено да се прво употреби копље, затим се борба настављала топузима, сабљама, наџама, а кад ни то није могло да реши мегдан, онда су се противници хватили у коштац и тада би имала да пресуди телесна снага. Овде се често доскакало лукавством и противник се обарао ударцем ножа из потаје. У овој последњој фази мегдана противници су се служили свим што су могли да измисле у овом очајном тренутку. У народној песми помиње се да су и зуби били одлично оружје, којима би мегданција пререзао грклан противника. После победе противнику је могао бити великодушно опростен живот или је могао бити убијен. Било је случајева да је после мегдана долазило до сукоба између две војске које су гледале мегдан. Када би један од мегданција

пао, онда би његови налетели на противника, па је често избијала права битка.

Мегданцијама су доста помагали и коњи који су за то били нарочито увежбани. Тако је познат коњ Кушља који је припадао Хајдук Вељку, а у једној од најлепших народних песама Бановић Страхинића помиње се и „коњ ђогат од мегдана“, који када је чуо како је звизнуло копље, одмах је клекнуо на колена да би копље прелетело изнад Страхинића Бана. У тој песми набраја се боље него и у једној другој какво се оружје и којим редом употребљавало на мегдану. Страхинић Бан бацио је коње и тада га је Влах Алија ухватио у руке. После тога Влах Алија је бацио своје копље, али је ђогат Страхинића Бана клекнуо и спасао свога господара. После тога противници су употребили перне буздоване, али је Страхинића Бана када га је ударио Влах Алија спасао опет коњ ђогат који је узмахнуо главом и задржао свога господара у седлу. После буздована они су употребили бритке сабље, које су подомили, затим су скочили са коња и ухватили се у коштац. У овом боју као што је познато Страхинић Бан замало није страдао, јер га је његова жена да би одбранила Турчина ранила патрничком сабљом, али је Бана спасао увежбани хрт Карамак који је његову жену натерао у бекство. Гледајући Банову жену како бежи Турчин се заео и у том тренутку га је Страхинић Бан оборио и зуби ма заклао.

Мегдана, као једне од најзанимљивијих ратних вештина из прошлости, данас више нема, али ни данас није изгубила лична храброст, пожртвовање и жеља за утакмицом. Иако се не ратује са старим оружјем, ипак зар нас борба појединих ловачких авиона у ваздуху, неколико километара изнад земље, не потсећа помало на дељење мегдана из прошлости.

Сетите се мало Ко је рекао?

- 1) Vae victis!
- 2) Timeo Danaos et dona ferentes!
- 3) Si vis pacem, para bellum!

(Одговор: 1) Прва изрека гласи: Тешко побеђеним! Ове речи изговорио је Бренус Римљанима када је на терезије, на којима се мерило злато потребно да би се Римљани откупили од Гаја, бацио свој меч. Пословицом се служи онда када се хоће да се нагласи да су побеђени остављени на милост и немилост победилаца. — 2) Изрека: Бојим се Да-

најаца и кад поклоне дају. Виргилије у својој Енејиди каже да је те речи изговорио Лаокон када се противио да се у Троју унесе велики дрвени коњ у коме су се Грци били сакрили. Данас се та фраза употребљава када хоће да се каже да непријатељу не треба веровати ни онда када је најљубазнији. — 3) Пословица: Ако желиш мир спремај се за рат, латинска је и њоме се означава то да они који желе да уживају мир треба увек да се спрема да тај свој мир бране ратом, јер ће га само тако сачувати.

Мале занимљивости

Колико је ваше знање о птицама

Тело птице је углавном јајастог облика; напред је продужено у дужи или краћи врат, који се увек може да протегне. Да ли знате како се код птица зове поједини део перја или тела. Овде вам дајемо слику једне обичне птице на којој видите делове њеног тела и ево како се зову:

- 1) чело; 2) теме; 3) потиљак; 4) узда; 5) образ; 6) плећа; 7) леђа; 8) гуша; 9) груди; 10) трбух; 11) задњи део; 12) тртница; 13) реп; 14) главни

део крила; 15) споредни део крила; 16) наткрила; 17) паракрило; 18) крилоце.

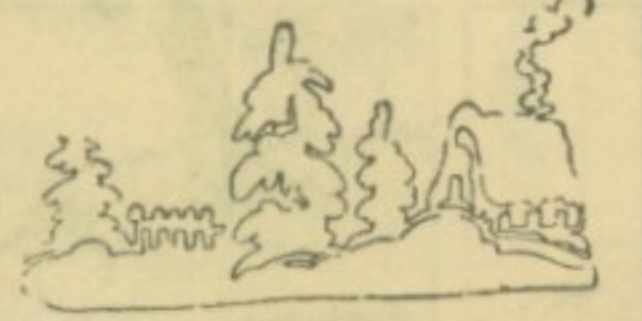
СТЕРИЛИЗОВАЊЕ БЕЗ ТОПЛОТЕ

Досад се стерилизовање хране, санитарског материјала итд. вршило помоћу загревања на високом температурама. Овај метод био је скуп, могао је да доведе до оштећења стерилизованог предмета и крио је у себи опасност да се дејство стерилизације изгуби приликом паковања. Недавно је пронађен начин да се стерилизација врши електронским зрацима. Предност овог начина јесте у томе што се могу стерилизовати већ упаковани производи, производи у смрзнутом стању и, најзад, стерилизовање се врши много брже.

У једном потезу ЗИМСКИ ПЕЈСАЖ

Ово вам је нарочити начин цртања; тј. да се цела слика

нацрта једним потезом писаљке: писаљка се од почетка до

свршетка цртања слике ниједном не подигне. Цртеж који вам дајемо нацртан је једним потезом писаљке. Покушајте да и ви овај цртеж нацртате на исти начин.

НЕСАГОРИВЕ ПАМУЧНЕ ТКАНИНЕ

Помоћу новог поступка импрегнације израђују се сада памучне тканине које су потпуно неосетљиве према утицају високих температура, тако да постају несагориве. Пошто се за импрегнацију употребљавају врло јевтине хемикалије, а и сама техничка импрегнације претставља једноставан радни процес, то је и разлика у цени између ових и обичних тканина веома мала. Импрегнација је прилично трајна и дејствује чак и после петнаест година ткањине.

Ваша су ПОСТАЛА ИМЕНА?..

КОСТАРИКА

Картографи 17 века обележавали су на својим картама данашње подручје средњоамеричке државе Костарике именом „Коста де Ореја“, што значи „Обала млинуша“. Овај назив потекло је отуд што су шпански морепловци који су се искрчили на обали Костарике уочили да сви Индијанци у томе крају носе млинуше. Неки научници мисле да је назив Костарика постао од тог старог имена. Међутим, већина научника не слаже се са овим тумачењем. Они тврде да се данашња Костарика некад називала Нова Картага, а да је именом Костарика, што значи богата обала, називана читала југозападна обала Карибског Мора због тога што се претпостављало да се на њој налазе богата златна поља. Касније, негде око 540 године, то име се употребљавало само за обалу данашње државе Костарика, иако на њој никада није било злата.

ПЕТРОЛЕЈ

Петролеј или „горућа вода“, како су га некад називали Јапанци, био је познат још најстаријим народима. Тако је у својим списима стари историчар Херодот описао један извор петролеја у Ардерики, у близини старовековног града Вавилона, а и Плиније помиње употребу природног гаса за осветљење. Како се у Средњем веку петролеј употребљавао у медицинске сврхе неки народи називали су га „балсам из земље“. Поред овог назива петролеј је имао још неколико имена, али од свих задржало се само име које је постало од латинских речи „петра“ и „олеум“, што значи уље из камена.

ЦИНИК

У старој Грчкој постојала је мала, али веома утицајна филозофска школа чији су се чланови и следбеници називали циницима. То име, које се данас употребљава да означи особу која је склона потсмеху и неверовању у добре намере људских поступака и дела, постало је по мишљењу неких научника по једној згради у Атини у којој су се скупљали припадници те

школе и која се звала Циносаргес. Међутим, неки научници сматрају да је реч циник постала од грчке речи „кинос“, што значи пас, и да је тај назив алузија на арогантност и неуглађеност припадника тог филозофског правца.

ПЕРУ

Када се 1527 године Писаро први пут искрцао на тле данашње јужноамеричке државе Перу, подигао је догор на обали једне реке. Од Индијана-домородаца Шпанци су сазнали да се та река зове Биру. Због тога су Шпанци целу ту област назвали Биру. Име државе Перу само је нешто измењено име реке Биру.

КРАН

Велике машине-дизалице које служе за подизање великих и тешких терета називају се крановима. Своје име добиле су због тога што њихова гвоздена конструкција потсећа на дугачки врат птице ждрала који се на старогрчком зове керанос.

ПЛАТИНА

Прву платинску жицу открили су Шпанци у Јужној Америци, а први примери платине донесени су у Европу средином 18 века. Новооткривени метал потсећао је својом бојом и сјајем на сребро и Шпанци су га због тога назвали „мало сребро“. Наиме, шпанска реч „плата“ значи сребро, а платина је диминутив тог назива.

ДОЛАР

Долар је некад био сребрни новчић који се употребљавао у многим европским земљама. Реч долар постала је од назива талер, (код нас је познат израз талир), који је уствари скраћеница од речи Јоахимсталер. Јоахимсталер је немачки сребрни новац који је кован у Јоахимсталу, у Чешкој, где се налазио велики рудник сребра.

Тим именом, које је некад означавало немачку, енглеску и шпанско-америчку монету, данас се називају само основне новчане јединице неких америчких држава.

Девет разних бродова

За пловење морима и рекама у свако време постојали су нарочити бродови. Слика коју вам дајемо приказује девет бродова из разних времена. У исто време знајте да је такав брод у своје време имао исти онакав значај каква данас имају велики прекоокеански путнички и теретни бродови или моћни ратни бродови.

Можете ли се сетити како су се звали ови бродови. (Одговор: гледани с лева на десно ови бродови су: енглески брик из 18 века, римска трирема, савремени скунер, египатски брод, каравела из доба открића, јахта за регате, брод старих Викинга, римски путнички и теретни бродови или моћни ратни бродови.)

Ајфелова кула

За посетноце чувене светске изложбе у Паризу 1889 године праву сензацију претстављала је триста метара висока гвоздена кула. Светлост њеног рефлектора могла се видети са даљине од око сто километара. Наизменично смењивање плаве, беле и црвене боје овог снажног светлосног млаза најављивало је још издалека многобројним посетницима из свих крајева света да ће у главном граду Француске, који је у културном и уметничком погледу дуго био права престоница света, видети највећа достигнућа науке и технике свога доба.

Та цинковска кула стоји још и данас, дајући париској панораме тако познату, карактеристично обележје. По имену свога конструктора инжењера Ајфела, она је у целом свету позната као — Ајфелова кула.

Александар Густав Ајфел имао је 57 година кад је створио ово своје најчувеније дело, али је и пре тога био познат по необично смелним челичним конструкцијама, нарочито мостовима. Изградњу их је много и сви су се они одликовали великим распонима и висинама. Ајфел је изумео и такозване преносне мостове, првенствено намењене војним потребама. Они су били тако вешто смењивани да је, на пример, мост дуг 45 метара и тежак 85.000 килограма могло да састави из готових делова шездесет људи за свега два и по дана. Стручњацие онога времена нарочито је задивљавала купола коју је Ајфел начинио за опсерваторију у Ници. Купола је имала 22 метра у пречнику, била је тешка 100.000 килограма, па ипак је један једини човек био у стању да је без мукe покрене, и то једином руком.

Располажући великим искуством у раду са челичним конструкцијама, Ајфел је са одушевљењем приступио изради пројекта за највишу грађевину на свету, два пута вишу од Кеопсове пирамиде у Египту и од чувених катедрала у Келну и Руану. План, који је он израдио у сарадњи са још три инжењера, усвојен је тек јуна 1886 године, после дуго-трајних препирки и дискусија. Многи познати књижевници и уметници страховали су да ће ова „ружна“ гвоздена грдосија, ма колико претстављала последњу реч технике, унакажити класични изглед најлепшег града на свету, па су уложили велике напоре да омету њено подизање. Како данас њихово страховање изгледа безразложно! Ајфелова кула постала је симбол Париза и већина оних који су посетили главни град Француске сматра да без ње Париз не би био Париз.

Ова огромна пирамида, смештена на Марсовом Пољу, почива на четири стуба од камена и бетона, чији се темељи налазе дубоко испод нивоа Сене, која у близини протиче. Стубови су толико јаки да осигуравају потпуну стабилност куле. На њима почива челична конструкција тешка 9.000 тона. Но, притисак целокупне тежине куле на њену основу није већи од тридесет килограма на један квадратни сантиметар, мада би она могла, као што су то општи показали, да издржи и четрдесет пута већи притисак. Према томе, нема никакве бојазни да би темељи могли попустити. Али, од свега је најзанимљивије да целу кулу могу подићи својом снагом само 32 човека. Ово се постиже захваљујући хидрауличним пресама, које су инсталиране у сарху евентуалног враћања куле у вертикалан положај ако би се у току времена десило било какво слегање земљишта.

Да би се човек пешке попео на Ајфелову кулу треба да пређе 1.927 степеника. Стога се сви радије пењу дизалицама, које за неколико минута одвезу посетиоца до врха. Занимљиво је да се врх куле увек помало љуља. То посетилац, наравно, не може приметити, нити оно умањује сигурност грађевине. Кула је обезбеђена од бочног притиска до јачине од 400 килограма по квадратном метру, а он у Паризу, ни при највећим олујама

није већи од 150 килограма.

На највишој платформи куле, за време изложбе 1889 године, париски дневни лист „Фигаро“ штампао је своје ванредно издање. Ту се налазе лабораторије и опсерваторије за астрономију, метеорологију, физику и микробиологију, у којима се врше стална мерења и опити. Радио-станица са Ајфелове куле шаље свету сигнале којима се контролише време. Њима се користе и бродови, разне опсерваторије и друге установе.

На врху куле налази се стан од три собе у коме је живео Ајфел. Из њега је стари инжењер могао да обухвати погледом готово 26.000 квадратних километара своје отаџбине. У овом највишем стану који је икад подига људска рука Ајфел је боравио све до своје смрти, 1923 године.

Необични случајеви гојазности

Према обавештењу Института народног здравља у Берлину се, од 1938 године, број дебелих жена удвостручио. Кад се упореди исхрана народа пре и после рата, онда тај пораст гојазности изгледа заиста чудноват. Из тог произилази да су жене одбљале у времену када је било мање животињних намирница. Међутим, није то случај само у Немачкој; та појава постојала је и у Француској за време рата. Жене које су претрпеле бомбардовање у току 1940 године угодиле би се понекад два до пет килограма. Та гојазност најчешће се опажала онда када је рат највише беснео. Једном је код неког лекара дошла жена и жалила му се како поред свих настојања не може да ослаби. Она му је рекла:

— Када је Гестапо ухапсио мога мужа ја сам се и поред силног страха угодјила седам кила, иако сам оскудевала у храни. Када сам чула вест да ми је муж жив и да ради у неком логору, одмах сам почела да слабим. Изгледа ми да је срећна вест утицала да мршавим. Убрзо сам изгубила неколико килограма надајући се стално да ћу мужа поново видети. Међутим, та вест била је лажна; мој муж је код стрељан одмах после хапшења. Када сам то дознала, то је био за

мене страховити удар и у мени се све покидало. На моје велико запрепашћење ја сам се за годину дана угодјила 13 килограма и нисам у стању да то објасним.

Оваквих података има много. Један париски лекар износи такође чудан случај. Неки младић узео је ауто свога ујака да се мало прошета и пошто није знао најбоље да вози ударно је у дрво. Преплашен, он је оставио кола и крио се четири дана. Дobar део времена он је провео у кревету; плашио се да изађе напоље. Најзад се после четири дана одлучно да оде кући, али се запрепастио кад је видео да му је одело тесно; био се угодјо. Идућих шест недеља добио је седам килограма и од тада се непрекидно гоји.

У овим и другим сличним случајевима има доста тачности. Центри за размену материје у организму налазе се у мозгу и свако психолошко узбуђење има утицаја на цео нервни систем. То је недавно доказао и један лекар из Мексика који је помоћу електрицитета утицао на мозак младих мајмуна, па су они због тога почели да једу десет пута више него што су то чинили раније.

АНТОЛОГИЈА ИСТИНИТИХ ЧУДА

СУДСКИ ПРОЦЕС ЗБОГ „ДЕКАМЕРОНА“

У граду Окленду, на Новом Зеланду, вођен је 1939 године судски процес због једног примерка Бокачовог „Декамерона“. Тужилац је била једна стара госпођица, а тужени библиотекар градске библиотеке. Тужилац је захтевала да се библиотекар казни високом новчаном казном због тога што је држао и издавао ову саблажљиву књигу и да се то дело за вечно времена уклони из јавне библиотеке. Најзанимљивије је да су два нижа суда казнила библиотекарa и да га је, на његову жалбу, тек највиши суд ослободио оптужбе.

МУЗИКАЛНИ ПАС

М. Фергусон, војни службеник у Сиднеју, имао је пса који је знао да броји и да свира на клавиру. На знак свог господара, пас би скочио на столицу испод клавира, запалио лампу и стао шапама да удара по клавијатури, и то не насумце. Овај „музикални“ пас умео је да отпвора неколико кратких и једноставних мелодија.

НЕОБИЧНИ ПУТОКАЗИ

Да не би залутали у непознатим пределима, Етиопљани обележавају пут који су прешли на тај начин што савијају млада стабла дрвећа и везују их у облику чворова. Због тога није реткост да се у етиопским шумама нађе читав низ деформисаног дрвећа, чија су стабла некад била везана у чвор и тако продужила да расту.

ДОРУЧАК ОД МИЛИОН ДИНАРА

У болници у Снукс Фолду, у Америци, нестала је једног дана 1935 године мала флашица с радијумом коју је неко од особља непажњом баацио у једну тортуру. Болнички лекари тра-

жили су је свуда и најзад кад је нису могли пронаћи, били су принуђени да набаве детектор. Пошто су помоћу тог апарата претражили сва болничка одељења, упутили су се у дворште. Тада је казаљка на детектору показала да је изобљени радијум негде у близини. Детектор их је најзад одвео до једне угодјене свиње. И заиста у њеном стомаку пронађена је флашица с радијумом, чија је вредност износила преко милион динара.

ТЕШКО ПОБЕЂЕНОМ

Боксерски спорт веома је омиљен у Кини, мада су њихова правила за ову спортску дисциплину понекад веома сурова. Побеђен

боксер изложен је не само презрењу, већ и једној врсти мучења. Наиме, победник има право да „прослави“ своју победу на тај начин што извесно време стоји на глави свог побеђеног противника.

БРДО — ПАРОБРОД

У близини града Фредоније, у североамеричкој држави Аризони која је позната по својим дубоким и живописним кањонима, налази се један планински масив чији врх веома много потсећа на цинковски прекокеански пароброд. Ова сличност постаје још већа кад је планински масив обасијен праменовима магле, који потсећају на дим из бродског димњака. Због тога је тај планински врх добио назив Брдо-пароброд.

ХРАБРИ НАУЧНИК

Рос Ален, познати амерички природњак, био је веома вешт и неустрашив ловац на алигаторе. Те опасне животиње Ален је ловио голим рукама, без икаквог оружја. Он би се загнурио у воду, зграбио алигатора за чељуст и извлачио га на обалу. Једном приликом, он је голорук уловио алигатора дугачког три метра и тешког 250 килограма.

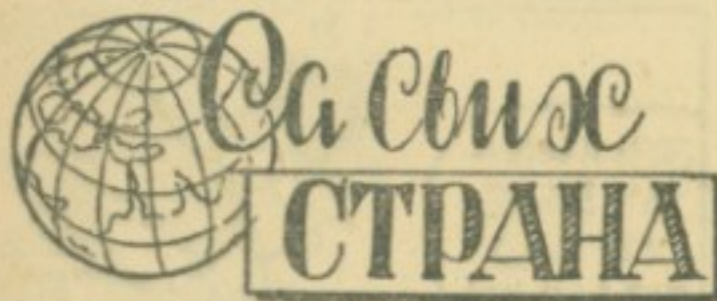
КЊИЖЕВНИК КОЈИ НОСИ ИМЕ ЈЕДНОГ ЈЕЗЕРА

Радјард Киплинг, познати енглески књижевник и писац чувене „Књиге о цунгли“, добио је своје име по једном језеру. Отац и мајка Радјарда Киплинга средли су се први пут на обали језера Радјард, у грофовији Чешир. Кад се млади Киплинг родио у Бомбају, родитељи су му, у знак сећања на њихово „верничко језеро“, како су га они називали, дали име Радјард.

ПОШТА НА МОРСКОМ ДНУ

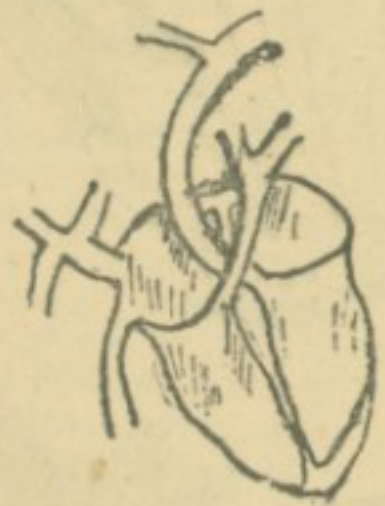
У близини Насауа, на Бахамским Острвима, постојала је најчуднија поштанска станица. Вилијамсон, истраживач биљног и животињског света, изградио је на морском дну херметички затворену кабинету, која му је служила као научни кабинет. У ту стаклену кабинету научник дуго није пуштао никога. Међутим, кад је завршио важнији део својих истраживања, Вилијамсон је дозволио посете свом подводном студију. Тада је поштанска управа дошла на оригиналну идеју: отворила је мали поштански уред у научниковом стакленом кабинету и издала серију марка које су се могле купити само на том месту. На маркама је, украшен претежима морског биља, био натпис: „Морско дно, Бахама“.

ЖИВИ ШМРК

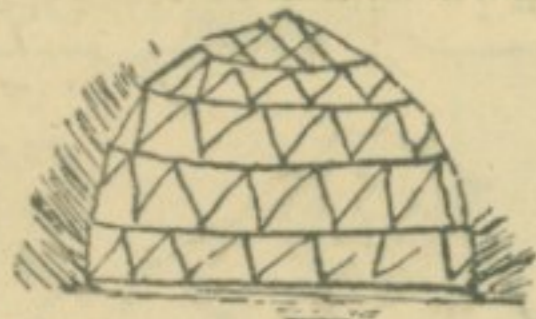
Људско срце је нека врста живог шкрма, који се стално стезе и растеже. Оно је подељено уздуж на два дела: десни и леви, а свака та половина подељена је на један мањи део, који се зове преткомора, и већи, који се зове комора. Десна преткомора усисава крв из тела и шаље је у десну комору, одакле крв иде у плућа где се пречишћава удахнутим ваздухом, а је тако очишћену усисава лева преткомора и стезањем је тера у леву комору, а ова је шаље у тело. Главна жила што води чисту крв зове се аорта. У телу човека има око пет литара крви и срце је протера за око педесет стискања и тако присили крв да начини круг у телу за мање од једне минуте, пошто се једно стискање изврши за један секунд. Да би крв прошла кроз све најситније жилице у телу, срце мора

да обави велики посао. У једном минути оно се стисне око седамдесет пута, а за двадесет и четири часа око 100.000 пута. Када би било крви као воде и када би је срце избацивало као што пумпа избације воду из цистерне, онда би срце за 24 часа избацило око 10.000 литара крви, која би тежила око 10 тона. Сваки откуцај срца обави такав посао да би могло подићи терет од једног килограма на висину од 20 сантиметара. Када би могло да ради као мотор, оно би за један час дигло човека на 12 метара висине; по прилици на врх четвороспратнице. Срце је просечно тешко 300 грама. У току 70 година људског живота кроз срце прође један милион тектонитара, односно ту крв срце протера кроз тело. Радња потребна да се то изврши износи око 200 милиона килограм метара.

ШТА ЈЕ КАРАТ?

Карат је јединица мере за тежину драгог камена. По мишљењу неких стручњака име карат потиче од речи куара; име зрнастаг плода једне биљке у Африци. Када је тај плод сасушен онда има сталну тежину. Четири зрна чине један карат, што износи 205 милиграма. Четвртина једног карата зове се зрен. У Француској 144 ка-

рата чине једну унцу. Међутим, у свету се подједнако не узима карат као јединица мере за тежину дијаманта. Тако у неким деловима Индије мера за тежину дијаманта је маша, која се дели на осам рати, а рат износи седам осмина карата. У Персији се та мера зове мишквал, која износи четрдесет рата итд.

ЈЕЖ НИЈЕ ТАКО БЕЗАЗЛЕН

Обично се мисли да је јеж безазлена животиња; да се грани црвима, куццима, жабама, змијама и мишевима, али није тако. Он је и велики љубитељ птичића и птичијих јаја и због тога често посећује гнезда птица поземљуша. Има примера да коље и пилиће. Брем наводи да он тако испија вешто кокошија јаја да ни кап не проспе, а коље и кокоши, кунџице, зечичице и друге животиње, само ако може да их савлада. Тако Брем наводи један пример да је јеж појео осам голубова чије је перје нађено у његовом скровишту.

КРЕДА

Креда коју свакодневно ђаци употребљавају није ништа друго него једна врста меканог белог кречњака, који је постао од ситњиници љуштураца праживотиња. Велика лежишта креде налазе се у северној Француској, Данској и јужној Енглеској

итд. Међу најпознатија налазишта спада острво Ризен, на коме се око 150 метара високе и као снег беле пећине дижу изнад обале. Сива креда ретко се пушта у промет. Обично се пре тога очисти од разних примеса. То се постиже на тај начин што се семеље, а затим просеје. Просејани прах се испира у посудима, а затим се помоћу машини меша и даље прерађује, док се не добију онакви производи какве употребљавамо.

Дали знате?

Ширење таласа атомске бомбе

Врели таласи после експлозије атомске бомбе могу понекад да достигну висину од 50 миља и више, а затим да се одбију и опет врате на земљу. То су показали опити после експлозије атомске бомбе у Невади.

Ова теорија да се топлотни таласи, не само атомске бомбе него и друге експлозије, могу одбити и да слојеви атмосфере играју извесну улогу при том одбијању таласа била је и раније изнета. Само метеоролози нису имали прилике да контролишу своје претпоставке, нарочито јачину одбијања.

Обичне атомске бомбе, као што је била она која је бачена на Хиросиму, развијају снагу у једном радијусу од око 3,5 километра и то у року од 10 секунди после експлозије. Тако једни таласи одлазе у ширину, а други у висину. И, ако се температура хлади

сразмерно са висином, таласи онда продуже пут навише док се не распу. Међутим, може се догодити, нарочито изнад пустиња, да температура не опада са висином, напиме да је на висини топлија него доле. У том случају неки ће таласи проћи кроз тај слој, а неки се одбити, концентрисати и ударити на неко место на земљи. Том приликом може доћи на земљи до уништења свега на шта таласи напу, што зависи од количине енергије која се одбила. Тако се објашњава и чињеница што се експлозија у Невади осетила у веома далеким крајевима и што су попуцали прозори у градовима који су били знатно удаљени од места експлозије. Свакако да и правац ветра игра улогу на које ће место на земљи ти одбијени таласи пасти. Сем тога, ветрови итичу и на температуру, односно топлину тих таласа.

њег моћи ће да се испитују све области неба. Поред тога, моћи ће исто тако да се прати и кретање појединих звезда.

КАД СЕ РАДНИ КОЛЕКТИВ СЛАЖЕ ПРОДУКЦИЈА ЈЕ ВЕЋА

Доктор Њубергер, професор психологије на универзитету у Њујорку, доказао је статистички да је фабричка производња за једну трећину већа, ако се колектив на том послу састоји из радника који се међусобно слажу и који су везани пријатељским односима. Међутим, група радника где не постоји та присност даје много слабије резултате.

МЕРЕЊЕ ТОПЛОТЕ И ВЛАЖНОСТИ У СТАЈАМА

Једна америчка фирма направила је електрични апарат који тачно показује каква је топлота и влажност у стајама. Ово је нарочито корисно за фарме са великим бројем крава, јер производња млека зависи од услова под којима краве живе и од каквоће хране која им се даје. Апарати се обично поставе на сваком крају стаје, тако да су фармери у стању да одреде која страна захтева бољу вентилацију, односно више топлоте или више влажности.

КАКО СУ ПОСТАЛЕ МАКАЗЕ

За маказе, изгледа, треба да захвалимо овцама, односно њиховој вуни. Стари сточари долазили су до вуне на тај начин што су је чупали са живих оваца. Касније је за то упо-

требљаван нож којим се вуна отсецала. Тај посао био је спор и захтевао је много времена и вештине. Тада је неки досетљиви овчар дошао на мисао да укрсти и веже два ножа, тако да им сечива буду окренута једно другоме. Стрижење оваца постало је тако брже и лакше. Од те примитивне алатке постале су током времена — маказе.

ГРАДИ СЕ НАЈВЕЋИ РАДИО ТЕЛЕСКОП

У изгледу је да ће у скорој будућности бити решена тајна „радио звезда“ која већ дуго занима научнике. За један универзитет у Енглеској гради се највећи радио телескоп, који ће моћи да хвата космичка шуштања која потичу од Сунца и других звезда у пределу микро-таласа. Помоћу њега моћи ће се много сазнати о стању у свемиру. Овај радио телескоп имаће пречник од 80 метара. Постоље ће имати пречник од 100 метара, а сам телескоп биће висок око 60 метара. Помоћу

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИМАТЕ ЛИ ДОБРО ОКО

Посматрајте пажљиво ову слику и потрудите се да све што се на њој налази до-

бро уочите. Затим поклопите слику руком и одговорите брзо на следећа питања:

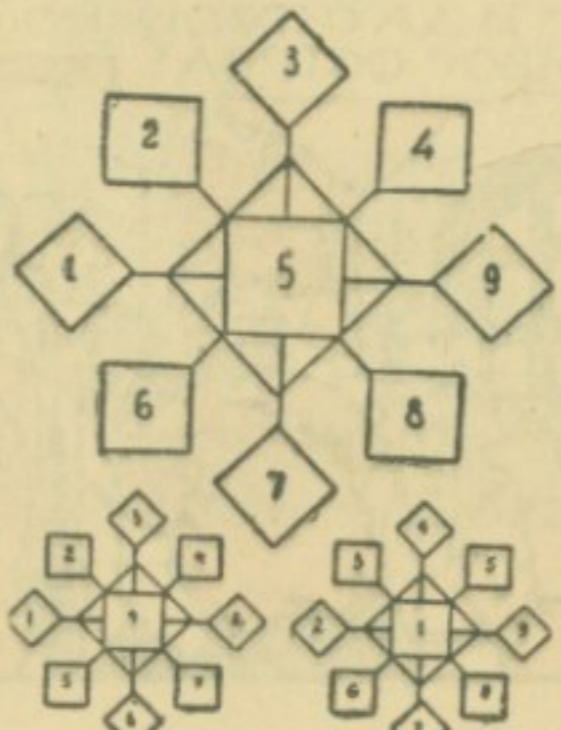
- 1) Које се домаће животиње виде на слици и колико их има?
2) Да ли млади чобанин држи граничницу у руци или испод мишке?
3) Колико птица лети?
4) Да ли чобанин пуши цигарету или лулу?
5) Виде ли се на слици облаци?

ДА ЛИ СЕ ЧОБАНИНУ ВИДЕ ОБА ОКА И ОБА УХА?

РАЧУНСКИ ЗАДАТАК

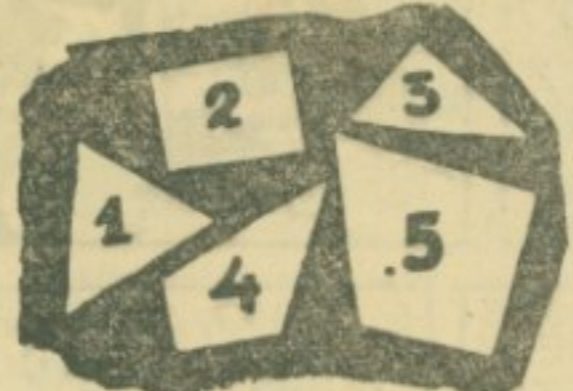
Можете ли да разместите бројеве у звезди тако да збир дуж свих дијагонала буде прво осамнаест, а затим дванаест.

Ако вам то ни после неколико покушаја не успе, дајемо вам решење.

КВАДРАТ

Из једног квадрата исечено је ових пет делова и сваки од њих добио је свој

број. Правилним састављањем свих тих делова добиће се поново квадрат. Али, проблем није само у томе. Такав задатак ви бисте брзо и лако решили на тај начин што бисте исекли све делове и од њих саставили квадрат. Међутим, овај задатак састоји се у томе да се делови не исечају, већ да ви после размисљања од три минута кажете напамет којим би редом требало саставити ове делове на да се добије квадрат.

...новац који се ковао у Дубровнику између 1725 и 1743 године звао се брадан. На једној страни тог новца налазила се слика-попрсје светог Влаха с дугом брадом. Због те браде новац је и добио име брадан.

...китови испуштају две врсте крикова. Први од њих потсећају на оштар звекет који се добије кад се куцну две кристалне чаше и он служи, како зоолози мисле, за међусобно дозивање. Друга врста крикова личи на рикање и китови је испуштају на тај начин што шкољају својим огромним вилицама. Тим рикањем они маме или плаше своје непријатеље.

...„Савана“, први амерички пароброд који је прешао Атлантски Океан, кретао се помоћу једара и точкова са лопатицама. Точкови су били тако подељени да су се у време буре могли синути и положити на палубу.

...албатрос је једна од најпрождрљивијих птица. Он се понекад толико наједе да не може ни да полети.

...поред обичног пиринча постоји и „горски“ или „суви“ пиринч, који не застена наводњавање. Тај пиринч гаји се на Хавајским Острвима и на Хималајима, где су у доба рата стења пиринча кеше веома обилне и честе.

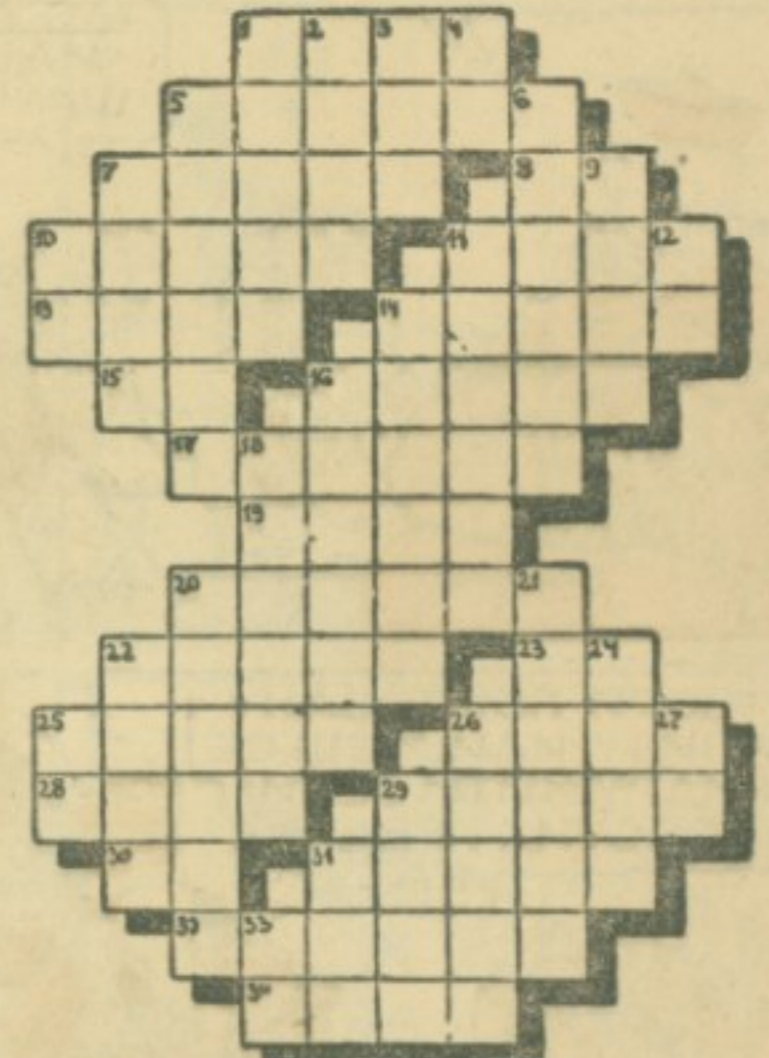

...по мишљењу научника, Црнци имају кратак и широк нос због тога што је ваздух који удишу врућ и они морају да дишу брзо и у кратким удисајима. Насупрот њима, становници висинских и планинских предела обично имају дуге и уске носове.

Водоравно: 1) река у Немачкој; 2) ред, stroj; 3) запалење елузокоже; 4) хемиски знак за цезијум; 10) врста тканине; 11) исто (латин.); 13) риба; 14) машина за добијање механичке снаге; 15) коњ; 16) ваздухоплов сферног или дугуљастог облика; 17) личност из 1601 године; 18) страна женског име; 20) справа; 22) врста меканог белог кречњака; 23) део коњске опреме; 25) обавештење о прилећу робе; 26) експеримент; 28) притока Неретве; 29) град у Италији; 30) египатско божанство; 31) запис; 32) врста књижевних дела; 34) конопца за хватање животиња код Индијанаца.

Усправно: 1) водени цвет; 2) оруђе; 3) наш рудник; 4) река у Француској; 5) интерес на уложени новац; 6) течност за скидање лака; 7) полуострво на северу Европе; 8) место на Пелешу; 10) предлог; 11) равнина поред реке; 12) злато (франц.); 14) острво у Атлантском Океану; 18) врста песме; 18) направа за хлађење; 20) персиски митолошки бог зла; 21) уверење о сопственој имања; 22) дефект; 24) експлозивно оруђе; 25) мера за површину; 28) одећа; 27) показна заменица; 29) несрећа; 31) врста врбе; 33) иницијали познатог енглеског филмског и позоришног глумца.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Водоравно: 1) модератор; 9) оливин; 10) ро; 11) пи; 12) амал; 14) Ава; 16) Алиса; 18) Сара; 20) Ирац; 21) ала; 23) ати; 24) намера; 27) еј; 28) ми; 29) Авала; 31) косир; 33) ви; 34) ан; 35) салата; 38) Рим; 40) тил; 41) атар; 43) липа; 45) Мисир; 47) Тот; 48) Авар; 50) те; 51) Л(ав) (Толстој); 53) анаграм; 55) аналитика. Усправно: 1) Мопсан; 2) олива; 3) Драгутић и (ли); 4) Ева; 5) рима; 6) анали; 7) ор; 8) ротиција; 13) лира; 15) Арамис; 17) сателит; 19) але; 22) Апарат; 25) амонити; 26) ав; 30) авалит; 31) карамела; 32) Ис; 36) Џил; 37) анатема; 39) маса; 43) ринал; 44) поток; 46) рани; 45) рат; 52) Тесла; 54) ти.

WALT DISNEY'S
Петар Пан

ДОК СУ СЕ ПЕТАР ПАН, ВЕНДИ И ЊЕНА БРАЋА ОДМАРАЛИ НА ЈЕДНОМ ОБЛАКУ, ПРИМЕТИО ИХ ЈЕ КАПЕТАН КУКА И ОСУО НА ЊИХ ТОПОВСКУ ПАЛОбУ

ПЕТАР ПАН ЈЕ ОСТАО ДА НА СЕБЕ ПРИВУКЕ ВАТРУ КАПЕТАНА КУКЕ. УЉУБОМОРНА ЂАВОЛИЦА НАПУСТИЛА ЈЕ ВЕНДИ И ЊЕНУ БРАЋУ.

ЂАВОЛИЦА ЈЕ ЛЕТЕЛА БРЗО НЕ МАРЕЋИ ЗА ВЕНДИ И ДЕЧАКЕ КОЈИ СЕ НАШЛИ БЕСПОМОЃНИ, ВИСОКО ИЗНАД ЗЕМЉЕ НЕДОЃИЈЕ.

ИЗНЕНАДА СА ОСТРВА ЈЕ ПОЛЕТЕЛА КИША КАМЕНИЦА...

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНИЈА,
МОРНАРА ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА

ЛОШТО СУ УМАКЛИ ИЗ ТАМНИЦЕ И ПОТКРЕПИЛИ СЕ РУВЕРНЕРОВИМ РУЧКОМ, КОЈИ СУ УКРАЛИ ИЗ КУХИЊЕ, ЦОНИ, ТОМ И ШАНГ ЛИН СМИШЉАЈУ КАКО ДА ИЗ ТАМНИЦЕ ОСЛОБОДЕ ОСТАЛЕ ЧЛАНОВЕ ПОСАДЕ „МОРСКЕ ЛАСТЕ“...

ПРЕ СВЕГА, БЕЗ ПОСАДЕ НА ЛАБИ НЕ МОЖЕМО ДА НАПУСТИМО ОСТРВО... А ОСИМ ТОГА, САМО КУКАВИЦА СПАСАВА СВОЈУ КОЖУ ДОК СУ МУ ДРУГОВИ У НЕВОЉИ!

ИСТИНИТО ЈЕ РЕЧЕНО: „НАЈВЕЋА ЈЕ ВРЛИНА ВЕРНОСТ ОНИМА КОЈЕ ЈЕ СУДБИНА ОД СЕБЕ ОДБАЦИЛА!“

АЛИ КАКО ЋЕМО ДА ИХ СПАСЕМО? У ТОМЕ ЈЕ ЦЕО ПРОБЛЕМ!

